

Valmistelija

Hallintojohtaja Anniina Niemelä, 040 688 4499,
anniina.niemela@suomussalmi.fi

Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Kuntalain 121 §:ssä säädetään, että kunnanhallituksen tulee antaa valtuustolle lausunto toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Arviointikertomus on annettu valtuustolle 27.6.2024.

Tarkastuslautakunta on tehnyt arviointikertomuksessa muun muassa alla esitetyjä huomioita. Arviointikertomus huomioineen on oheismateriaalina.

**TARKASTUSLAUTAKUNNAN VUODEN 2023 ARVIOINTIEN
YHTEENVETO**

Tarkastuslautakunta toteaa kertomuksessaan, että kunnan taloutta on hoidettu valtuuston asettamien tavoitteiden mukaisesti, sillä kirjanpidollinen tilikauden ylijäämä on noin 576 000 €, josta rahastosiirtojen osuus oli noin 473 000 €. Kunnan tulot toteutuivat lähes talousarvion mukaisina lukuun ottamatta toimintatuottoja, joita kertyi odotettua enemmän. Tarkastuslautakunnan mukaan kunnan tulevien vuosien taloutta tukevana toimena on huomattava poistojen ja arvonalentumisten kirjaaminen runsaat miljoona euroa alkuperäistä talousarviota suurempina.

Lisäksi tarkastuslautakunta toteaa, että kunnan strategisena tavoitteena oleva muuttovoitto ei ole toteutunut vielä, mikä on otettava huomioon myös kunnan riskienhallinnassa. Tarkastuslautakunnan mukaan asiaan pyritäänkin vaikuttamaan niin yritystoiminnan kehittämisellä ja kunnan markkinointityöllä kuin hyvillä palveluillakin. Tarkastuslautakunta toteaa tässä yhteydessä myös, että kunnassa on kartoitettu hyvin toiminnalliset ja taloudelliset riskit ja niihin on varauduttu asianmukaisesti. Esille arviointikertomuksessa on myös nostettu koko kuntakonsernin näkökulmasta tärkeät kunnallistekniikan ja kiinteistöjen korjaaminen sekä automaation, energiatehokkuuden ja turvallisuuden parantaminen.

Toiminnallisten tavoitteiden osalta tarkastuslautakunta toteaa toimialojen selviytyneen suhteellisen hyvin. Huomiota tulee kiinnittää hallinnossa muun muassa kunnan viranhaltijoiden saavutettavuuteen ja takaisinsoittopalvelun mahdollisuuksien selvittämiseen, elinvoimapaalveluissa toiminnan näkyvyyden ja saavutettavuuden lisäämiseen, sivistyspalveluissa lasten ja nuorten sekä yleisemmin kuntalaisten hyvinvointityön kehittämiseen ja ylläpitoon. Teknisten palvelujen osalta tarkastuslautakunta esittää investointien tarkempaa avaamista valtuustolle niiden valmistuttua. Tarkemmin tarkastuslautakunnan huomioita toimialoittain on esitelty kunnanhallituksen vastauksessa.

Esitys kunnanhallituksen vastaukseksi arviointikertomukseen on seuraavanlainen:

Hallintopalvelut:

Hallintopalvelujen osalta tarkastuslautakunta pyysi huomioimaan takaisinsoittopalvelun mahdollisuudet ja kunnan työntekijöiden

saavutettavuuden. Heti kesällä 2024 prosessi aloitettiin johtoryhmässä, jossa tarkasteltiin kunnan vastattujen ja vastaamattomien puhelujen määrää. Tilanne on tilastojen valossa suhteellisen hyvä, mutta puheluihin vastaamiseen ja reagoimiseen liittyvää ohjeistusta ja perehdytystä tarkennetaan edelleen. Nykyisin soittopyynnön voi jättää esimerkiksi vaihdepalvelun kautta tai tekstiviestitse suoraan työntekijälle. Takaisinsoittopalvelussa on omat riskinsä kustannusten, saavutettavuuden ja suoriin puheluihin vastaamisen osalta, joten ennen palvelun hankkimista on tärkeää vaikuttaa saavutettavuuden parantamiseen sisäistä ohjeistusta ja seuranta parantamalla ja kartoittaa takaisinsoittopalvelun riskit ja mahdollisuudet. Myös esimerkiksi nettisivuilla ja sosiaalisessa mediassa voidaan ohjeistaa soittopyynnön tai vastaajaviestien jättämiseen puhelujen hukkumisen ehkäisemiseksi.

Tarkastuslautakunta on koonnut arviointikertomukseen hyvin talousvuoden 2023 keskeisimmät asiat ja keskeiset tulevaisuuden näkymät. Niin ikään henkilöstön saatavuuteen liittyvät asiat on kertomuksessa huomioitu - näihin kiinnitetään huomiota erityisesti työurajohtamisen hankkeessa. Työurajohtamisen hankkeen myötä esimerkiksi henkilöstöpoliittinen ohjelma, koulutussuunnitelma ja työssäjaksamisen tukiohjelma päivitetään.

Tarkastuslautakunnan mukaan kunnasta puuttuu kaikkien kunnassa toimivien matkailuyritysten yhteinen varausjärjestelmä, jossa kävijät voisivat valita haluamansa palvelukokonaisuuden. Kunnan matkailupalvelut ja matkailun nettisivut tuotetaan elinvoimapalveluissa, joten vastaamiseen on konsultoitu toimialan edustajia. Tällä hetkellä kunnan matkailun sivustolle on koottu erilaiset palvelut ja niihin johtavat linkit varsin kattavasti. Osana käynnissä olevaa Rethinking North -matkailuhanketta visitsuomussalmi.fi -sivulle tullaan rakentamaan uusi palveluiden superhakutoiminto, joka mahdollistaa ensisijaisesti majoituksen hakemisen sujuvasti kulloinkin vapaana olevista majoituspaikoista. Kaikille kunnasta löytyville palveluille ei ole realistista rakentaa varausjärjestelmää, sillä järjestelmään voidaan sisällyttää vain palveluntarjoajia, joilla on yrityksensä puolesta oma online -varausjärjestelmä jo käytössä.

Elinvoimapalvelut:

Arviointikertomuksessa todetaan tarkastuslautakunnan tietoon tulleen arvostelua elinvoimapalveluiden yhteydenpidosta yrittäjien järjestöihin sekä elinvoimapalveluiden näkymättömyydestä. Olennainen osa yrittäjäyhteydenpitoa ja elinvoimapalveluiden näkyvillä oloa yrittäjien suuntaan ovat olleet yrittäjätilaisuudet, joita vuoden aikana järjestettiin 13 tilaisuutta vaihtelevilla teemoilla (hankintainfo, ELY-rahoitus, Yrittäjien kriisikeskus, Elävä-Kainuu Leader -rahoitus, tunteet työelämässä ja työllistämisen monet mahdollisuudet, Benchmarking-matka Pohjois-Karjalaan: sotahistoriaa, ruoka- ja talvimatkailua, matkailuilta, TE-live, yrityskurssilaiset, työelämä Suomussalmella, sotahistoriakierros, KAO oppisopimuskoulutukset, tekoälytilaisuus).

Yrittäjille on viestitty aktiivisesti kunnan ylläpitämässä Yrittäjähenkiset -WA-ryhmässä, jonka jäsenmäärä oli 122. Yrittäjiä on aktivoitu liittymään ryhmään henkilökohtaisissa kontakteissa, yrittäjätilaisuuksissa ja mainoskampanjoilla. Yrittäjäjärjestöjen edustus on ollut mukana em. ryhmässä. Ylä-Kainuun naisyrittäjät ry ovat lisäksi ottaneet elinvoimapalveluiden työntekijän jäseneksi omaan WA-ryhmäänsä, joten kunnan viestintää on voitu ajantasaisesti kohdentaa myös järjestön omaan kanavaan. Elinvoimapalveluiden näkyvyyttä on nostettu myös kunnan instagramiin tehdyin yrittäjäesittelyin, joita on toteutunut 28 kpl. Yrittäjätilaisuuksien määrä, aktiivisen WA-ryhmän olemassaolo ja IG-päivitykset ovat näkyvyyden elementtejä, jotka eivät aiempina vuosina ole toteutuneet 2023 mittakaavassa.

Yritysvierailuiden määrässä on jääty selvästi tavoitteesta. Osittain tavoitteesta jääminen kertoo toteutuneiden yritysvierailuiden määrästä, osittain siitä, että kaikkia vierailuita ei ole kirjattu seurantaan.

Vireillä olleet investorikeskustelut majoitusinvestointien saamiseksi Hossaan eivät tuottaneet tavoiteltua tulosta. Osa vireillä olevista hankevalmisteluista siirtyi seuraavalle vuodelle. 2023 aikana investointien edistämiseksi haettu Investoinneilla Kasvua Kärkitoimialoille -hanke ei saanut myönteistä rahoituspäätöstä ja uuden investointihankkeen hakeminen siirtyi seuraavalle vuodelle. Hossan matkailijamäärä ei toipunut tavoiteltuun mittakaavaan, johtuen pitkälti kotimaisten karavaanareiden aktiivisuuden vähenemisestä inflaatiokehityksen mukana. Hossan matkailijaprofilissa karavaanarit ovat korostuneet. CRM-järjestelmän aktiivinen käyttö on mahdollistanut tehokkaan tiedonsiirron ja -säilyttämisen yrityspalveluissa hyödynnettäväksi. CRM-järjestelmään kirjatut tiedot ovat käytössä päivittäisessä työssä, kun yrityksille kohdennetaan palveluita yritysten tarpeisiin perustuen. Esim. työntekijöiden tarjoaminen ns. hiljaisiin rekrytointeihin on tehostunut järjestelmän käyttöönoton myötä. Ilman CRM-järjestelmää tiedonsiirto ja hyödyntäminen on hajanaista ja epäsymmetrisen informaation tilanteita muodostuu organisaatiossa säännöllisesti, aiheuttaen tehottomuutta palveluiden järjestämiseen.

Sivistyspalvelut:

Sivistyspalvelut kiittää tarkastuslautakuntaa arviointikertomuksessa esiin nostetuista palautteista.

Sivistyspalveluissa on osallistuttu ja osallistutaan toiminnan kannalta tarkoituksenmukaisiin erityisavustus- ja projektirahoitushakuihin. Rahoitusmalli on jo vakiintunut osa eri alojen toiminnan kehittämistyötä sekä hallitusohjelmien toimeenpanoa painopistealueittain. Projekteja toteutetaan omatoimisesti, kahdenvälisesti sekä yhteishankkeina eri toimijoiden kanssa. Projekteilla pystytään tukemaan toiminnan kehittämistä ja sillä on suoraa vaikutusta myös olemassa olevan toiminnan vahvistamiseen ja lisätukeen. Sivistyspalveluissa tämä on tarkoittanut lisätyöpaikkoja ja -resurssia olemassa olevan toiminnan tueksi ja kehittämiseksi, mitä muuten ei olisi ollut mahdollista toteuttaa. Hankevalmistelutyötä tehdään pääsääntöisesti palveluyksikköjen esihenkilöiden ja sivistyspalveluiden hallinnon työntekijöiden toimesta. Yhden työntekijän työpanosta on ohjattu hankkeiden ylläpitoon ja seurantaan osa-aikaisesti. On todettava, että kaikki toimijat eivät enää pysty osallistumaan erityisavustushakuihin, Suomussalmella pystytään, mikä on toistaiseksi kuntamme etu.

Varhaiskasvatuksessa lapsimäärää seurataan ja palvelut mitoitetaan tarvetta vastaavaksi. Vuosien aikana on luotu käytänne, jossa koulunkäynninohjaajien kesäkeskeytykselle pystytään tarjoamaan korvaavaa työtä varhaiskasvatuksessa. Käytänne tuo koulunkäynninohjaajille työtä ja tuloja myös kesäkaudelle vuosilomien ulkopuoliseksi ajaksi. Samalla varhaiskasvatuksen henkilöstön lomakierto voidaan toteuttaa tarkoituksenmukaisesti. On hienoa, että tarkastuslautakunta on huomionnut käytänteen positiivisesti.

Tarkastuslautakunta on nostanut esille huolensa koulukiusaamiseen liittyvistä asioista. Suomussalmella kiusaamisen vastaista työtä tehdään kaikissa yksiköissä, joissa palveluiden piirissä on lapsia ja nuoria. Kiusaamisasioiden käsittely ei ole vain yksi ohjelma, vaan kaikkien toimijoiden yhteinen tahtotila ja toiminta ennaltaehkäistä kiusaamista, puuttua ja selvittää kiusaamisasioita sekä toteuttaa tapausten seuranta ja jälkitoimia. Kyse on laajasta rakenteiden ja eri toimintojen kokonaisuudesta, joista yksi on systemaattinen kiusaamisasioihin puuttumisen KiVa-malli.

Käytössä oleva KiVa-toimintaohjelma on KARVI:n arvioinnissa (2022) ”Todettu olevan hyvin yhteydessä opetussuunnitelmaan ja menetelmässä huomioidaan kattavasti opettajat, henkilöstö, oppilaat ja huoltajat. KiVa-Koulu on kokonaisvaltainen kiusaamisen vastainen menetelmä, jossa on nähtävissä systemaattinen yliopistotason toiminta mallin kehittämisessä. Menetelmästä löytyy paljon tutkimustietoa, joka tukee toiminnan vaikuttavuutta”. OPH:n ohjeistukset ja suositukset on

huomioitu kuntamme oppilaitosten toiminnassa terveelliseen ja turvalliseen oppimisympäristöön liittyen. Seurantatutkimusten tuloksia tarkasteltaessa on huomioitava, että ikäluokkakoon ollessa kunnassamme pieni (n. 50–60 opp.) tuloksissa on yhden oppilaan vastauksen painoarvo n. 1,6–2,0 % sen kohdistuessa yhteen ikäluokkaan. Vuosittaiset vaihtelut voivat siis olla merkittäviä, yhden oppilaan laskennallisen painoarvon ollessa suuri. Jokaiseen tietoon tulleeeseen tapaukseen puututaan. Kiusaamisen vastaista työtä tehdään kunnassa jatkuvasti. Viimeisimmän vuoden aikana on kunnassa otettu käyttöön mm. Someturva-palvelu sekä uusi koulunuorisotyö-hanke käynnistyy syyskuussa 2024.

Tarkastuslautakunta nostaa esille huolensa toisen asteen koulutuksen suorittamisen mahdollisuuksista nuorille kunnassa. Lukion osalta monipuolinen kurssitarjonta ja lukion asema vahvana yksisarjaisena lukiona on ennusteiden mukaan säilymässä pitkälle tulevaisuuteen. Lukion vetovoimaa pidetään yllä ja kehitetään, markkinointia tehdään muihin kuntiin. Toisen asteen koulutusmahdollisuudet ovat monipuolistumassa kunnassamme elokuussa 2024 toimintansa aloittaneen Taitotehdas-hankkeen kautta. Taitotehdas-hanke on yhteistyöhanke, jossa kumppanina ja opetuksen järjestäjänä on mukana KAO. Hanke sijoittuu kunnassamme elinvoimapalveluihin, sivistyspalvelut on vahvasti mukana yhteistyökumppanina. Nuorten työpajatoiminnassa yhteistyö jatkuu KAO:n kanssa mm. Tuva-koulutuksen järjestämisessä, samoin Luovin kanssa. Sivistyspalvelut kiittää tarkastuslautakuntaa erikseen positiivisista palautteista ja huomioista kirjasto- ja liikuntapalveluiden toiminnan osalta.

Tekniset palvelut:

Teknisten palvelujen osalta tarkastuslautakunta esittää investointien tarkempaa avaamista valtuustolle niiden valmistuttua. Meillä on ollut viime vuosina varsin merkittäviä investointihankkeita, jotka ovat jaksottuneet usean vuoden ajalle. Muutamiin hankkeisiin on liittynyt valtion rahoitusta sekä vahingonkorvauksia. Vuoden 2023 aikana päättäneiden investointien osalta on tilinpäätöskirjaan lisätty tarkemmat erittelyt koskien Emäjoen siltaa ja uuden teollisuusrakennuksen rakentamista. Molemmat hankkeet jaksottuvat usealle vuodelle. Pyritään huomioimaan myös tulevaisuudessa tilinpäätöksissä edellä mainittu menettely.

Oheismateriaali

Tarkastuslautakunnan arviointikertomus vuodelta 2023

Kunnanjohtajan esitys

Kunnanhallitus hyväksyy yllä olevan esityksen kunnanhallituksen lausunnoksi tarkastuslautakunnan arviointikertomuksesta vuodelta 2023.

Päätös

Esitys hyväksyttiin.

Tiedoksi

Tarkastuslautakunta, valtuusto
